

УДК 613.956:613.84

PREVALENCE OF NICOTINE DEPENDENCE AMONG TEENAGE GIRLS IN ODESSA REGION

ЩОДО ПОШИРЕНOSTІ НІКОТИНОВОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СЕРЕД ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Antashyan A.A. / Анташян А.А.*General director / генеральний директор***Stepanova L.V. / Степанова Л.В.***Deputy General Director / заступник генерального директора***Doroshenko T.S. / Дорошенко Т.С.***Deputy General Director / заступник генерального директора***Panasiuk T.O. / Панасюк Т.О.***Acting Head of the Department of Public Health Development and External Communications /
виконуюча обов'язки завідувача відділом розвитку громадського здоров'я
та зовнішньої комунікації***Kelesh T.O. / Кєлєш Т.О.***Head of Health Promotion Department / завідувач відділення промоції здоров'я***Maksymenko Yu.A. / Максименко Ю.А.***doctor of the department of epidemiological surveillance (surveillance) and prevention
of non-communicable diseases / лікар відділу епідеміологічного нагляду (спостереження)
та профілактики неінфекційних хвороб*

ORCID: 000-0003-4636-198X

*State institution "Odesa Regional Center for Disease Control and Prevention
of the Ministry of Health of Ukraine"**Odessa, Ukraine, 2A Ivan and Yuri Lip, 65074**Державна установа «Одеський обласний центр контролю
та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»**Одеса, Україна, 2А Івана та Юрія Лип, 65074*

Анотація. Метою цього дослідження було дослідити ступінь поширеності тютюнокуріння серед дівчат-підлітків (10-19 років) Одеської області та визначити рівень нікотинної залежності серед дівчат, які курять. Для вивчення рівня нікотинної залежності ми використовували тест Фагерстрема на нікотинну залежність (FTND). Вибірка (n = 107) складала: дівчинки віком 10-14 років – 28,97%, дівчинки 15-19 років – 71,03%.

13,08% опитаних відповіли, що вони курили тютюнові вироби, зокрема серед дівчат-підлітків віком 10-14 років (3,23%) курців достовірно менше ніж серед дівчат віком 15-19 років (17,1%). Опитування дівчат-курців за тестом Фагерстрема на нікотинну залежність виявило, що третина (35,71%) дівчат-підлітків, які курять, мають дуже високий рівень, 14,29% – високий рівень, 28,57% – середній рівень, а 23,08% – низький рівень нікотинної залежності. Слід зазначити той факт, що курців з дуже низьким рівнем нікотинної залежності не було виявлено в жодній з вікових груп.

Ключові слова: дівчинки, підлітки, тютюн, тютюнокуріння, тест Фагерстрема на нікотинну залежність.

Вступ.

Підлітковий вік (10-19 років) – це багатообіцяючий період життєвого шляху людини, коли починається формування характеру, налагоджуються стосунки з

однолітками та іншими членами суспільства за межами дому та зміцнюється довгострокова позитивна поведінка часто на все життя. Однак, це також і критичний період, коли відбувається процес набуття багатьох детермінант, що подалі впливатимуть на формування добробуту та стану здоров'ю людини. Це стадія підвищеного ризику, зокрема з боку поведінки (вживання тютюнових виробів, алкогольних напоїв, наркотичних речовин та інше), яка може мати серйозні наслідки для здоров'я. Так, за даними вчених, тютюнокуріння все ще залишається основною причиною смерті у світі, якій можна запобігти [1-3].

Метою цього дослідження було вивчення статистичних показників поширеності тютюнокуріння та рівня ніотинової залежності серед дівчат-підлітків в Одеській області.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження проводилось у вересні-грудні 2023 року шляхом анонімного онлайн-опитування з використанням спеціально розроблених анкет. Об'єктом дослідження були дівчата-підлітки, які проживають у Одеській області. Для визначення ніотинової залежності використовувався тест Фагерстрема. Тест Фагерстрема на ніотинову залежність – це простий опитувальник, розроблений у 1978 році Карлом-Оловом Фагерстромом і оновлений до його поточної форми в 1991 році Хізертеном та ін. Він широко використовувався як перевірений показник фізичної залежності від тютюну для складання плану догляду та замісної ніотинової терапії в програмах відмови від куріння. Оцінювали відповіді за шкалою: 0-2 бали – дуже низький рівень ніотинової залежності, 3-4 бали – низький, 5 балів – помірний, 6-7 балів – високий та 8-10 балів – дуже високий рівень ніотинової залежності [4].

Всього пройшли онлайн-опитування 107 дівчат-підлітків, з них відносяться до вікової групи 10-14 років – 31 дівчинка-підліток, до групи 15-19 років – 76 дівчат-підлітків.

Результати дослідження.

Дослідження показало, що $13,08 \pm 3,26\%$ опитаних дівчат-підлітків вживають тютюнові вироби. З них $92,86 \pm 6,88\%$ відносились до вікової групи 15-19 років, $7,14 \pm 6,88\%$ – до вікової групи 10-14 років (таблиця 1).

Таблиця 1 – Віковий розподіл опитаних дівчат-підлітків

Вікові групи	Всього опитано		з них курить	
	абс.кількість	%	абс.кількість	%
10-14	31	28,97	1	7,148
15-19	76	71,03	13	92,86
Всього	107	100,0	14	100,0

Із опитаних, $41,12 \pm 4,76\%$ дівчат мають близьких, що вживають тютюнові вироби. В ході дослідження була виявлена достовірна залежність між вживанням тютюнових виробів близькими та самими дівчатами-підлітками. Так, серед дівчат, у яких близькі не курили тільки $3,17 \pm 2,21\%$ вживали тютюнові вироби проти $27,27 \pm 6,71\%$ дівчат-підлітків, у яких близькі курили ($X^2=13,229$, $p<0,001$), що підтверджує залежність формування ризикової поведінки підлітків від їх оточення (таблиця 2).

Таблиця 2 – Розподіл дівчат-підлітків в залежності від вживання ними та їх близькими тютюнових виробів

Вживання тютюнових виробів дівчатами-підлітками	близькі дівчат					
	курять % $P \pm m$	не курять % $P \pm m$	t	p	X ²	p
курять	$27,27 \pm 6,71$	$3,17 \pm 2,21$	3,41	<0,05	13,229	<0,001
не курять	$72,73 \pm 6,71$	$96,83 \pm 2,21$	3,41			

Виявлена тенденція до зростання кількості курців у цей віковий період. Так, якщо серед дівчат віком 10-14 років тільки $3,23 \pm 3,17\%$ опитаних відповіли, що курять, то у віковій групі 15-19 років – курців вже було $17,10 \pm 4,32\%$ (таблиця 3).

Таблиця 3 – Розподіл дівчат-підлітків за вживанням тютюнових виробів в залежності від віку

Вживання тютюнових виробів дівчатами-підлітками	10-14 років % $P \pm m$	15-19 років % $P \pm m$	t	p	X ²	p
курять	$3,23 \pm 3,17$	$17,10 \pm 4,32$	2,59	<0,05	3,73	0,05
не курять	$96,77 \pm 3,17$	$82,9 \pm 4,32$	2,59			

За результатами опитування дівчат за тестом Фагерстрема на нікотинову залежність виявлено, що серед дівчат, які курять, вже третина ($35,71 \pm 12,81\%$)

має дуже високий рівень, $14,29 \pm 9,35\%$ – високий рівень, $28,57 \pm 12,07\%$ – середній рівень, а $23,08 \pm 11,69\%$ – низький рівень нікотинної залежності. Слід зазначити той факт, що серед дівчат, курців з дуже низьким рівнем нікотинної залежності не виявлено, навіть у віковій групі 10-14 років. У віковій групі 15-19 років переважають дівчата з дуже високим та середнім рівнями нікотинної залежності (таблиця 4).

Таблиця 4 – Розподіл дівчат-підлітків за рівнем нікотинної залежності в залежності від віку

Рівень нікотинної залежності	10-14 років		15-19 років		Всього опитано	
	абс. кількість	% $P \pm m$	абс. кількість	% $P \pm m$	абс. кількість	% $P \pm m$
дуже низький	0	$0 \pm 0,00$	0	$0 \pm 0,00$	0	$0 \pm 0,00$
низький	0	$0 \pm 0,00$	3	$23,08 \pm 11,69$	3	$21,43 \pm 10,97$
середній	0	$0 \pm 0,00$	4	$30,77 \pm 12,80$	4	$28,57 \pm 12,07$
високий	0	$0 \pm 0,00$	2	$15,38 \pm 10,00$	2	$14,29 \pm 9,35$
дуже високий	1	$100 \pm 0,00$	4	$30,77 \pm 12,80$	5	$35,71 \pm 12,81$

Висновки:

1. $13,08 \pm 3,26\%$ опитаних дівчат віком 10-19 років вживають тютюнові вироби.
2. Вживання тютюнових виробів близькими підвищує вірогідність початку тютюнокуріння серед дівчат-підлітків.
3. Виявлена тенденція до значного зростання кількості курців у підлітковому віці.
4. Серед дівчат курців з дуже низьким рівнем нікотинної залежності не було виявлено, навіть у віковій групі 10-14 років.
5. У віковій групі 15-19 років переважають дівчата з дуже високим та середнім рівнями нікотинної залежності.

Література:

1. Improving the health and wellbeing of children and adolescents: guidance on scheduled child and adolescent well-care visits. Geneva, World Health Organization;

2023. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240085336>

2. World Health Organization, UNICEF. Investing in our future: a comprehensive agenda for the health and well-being of children and adolescents. Geneva: World Health Organization; 2021. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240037793>

3. Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. Final report of the Commission on Social Determinants of Health. Geneva, World Health Organization; 2008. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-IER-CSDH-08.1>

4. WHO report on the global tobacco epidemic, 2023 Protect people from tobacco smoke. Geneva, World Health Organization; 2008. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240077164>

5. Heatherton T.F., Kozlowski L.T., Frecker R.C., Fagerstrom K. The Fagerstrom Test for Nicotine Dependence: a revision of the Fagerstrom Tolerance Questionnaire. *British Journal of Addiction*. 1991. 86. P. 1119 – 1127.

References.

1. Improving the health and wellbeing of children and adolescents: guidance on scheduled child and adolescent well-care visits. Geneva, World Health Organization; 2023. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240085336>

2. World Health Organization, UNICEF. Investing in our future: a comprehensive agenda for the health and well-being of children and adolescents. Geneva: World Health Organization; 2021. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240037793>

3. Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. Final report of the Commission on Social Determinants of Health. Geneva, World Health Organization; 2008. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-IER-CSDH-08.1>

4. WHO report on the global tobacco epidemic, 2023 Protect people from tobacco smoke. Geneva, World Health Organization; 2008. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240077164>

5. Heatherton, T.F., Kozlowski, L.T., Frecker, R.C., Fagerstrom, K. 1991. The Fagerstrom Test for Nicotine Dependence: a revision of the Fagerstrom Tolerance Questionnaire. *British Journal of Addiction*. 86. P. 1119 – 1127.

Abstract. *The purpose of this study was to investigate the prevalence of tobacco smoking among teenage girls (10-19 years old) of the Odesa region and determine the level of nicotine dependence among girls who smoke. To study the level of tobacco dependence, we used the Fagerstrom Test for Nicotine Dependence Test (FTND). The sample (n = 107) was: girls aged 10-14 years – 28.97%, girls aged 15-19 years – 71.03%.*

13.08% of respondents answered that they smoked tobacco products In particular, among teenage girls aged 10-14 (3.23%) there are significantly fewer smokers than among girls aged 15-19 (17.1%). The survey of female smokers using the Fagerstrom Test for Nicotine Dependence found that the third (35.71%) of teenage girls who smoke had a very high level of nicotine dependence, 14.29% of girls had a high level of tobacco dependence, 28.57% -- moderate level, and 23.08% – low level of tobacco addiction. It should be noted that among teenage girls, smokers with a very low level of tobacco dependence were not found even in the age group of 10-14 years.

Key words: *girls, teenagers, tobacco, smoking, the Fagerstrom Test for Nicotine Dependence.*

Матеріали підготовлено в рамках XIV міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і здоров'я», присвяченої 100-річчю заснування Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (16-17 травня 2024 року).

Стаття відправлена: 07.04.2024 р.

© Анташян А.А., Степанова Л.В., Дорошенко Т.С.,
Панасюк Т.О., Келеш Т.О., Максименко Ю.А.